

Obserwacje w otoczeniu Montessori

Metoda Montessori

Fazy sensoryczne opisują wewnętrzne stany małych dzieci. Dzieci nie ujawniają ich bezpośrednio. Dlatego nauczyciel Montessori musi obserwować dzieci pod kątem wskazówek mówiących która faza sensoryczna jest w danej chwili rozbudzona. Otoczenie klasowe jest przygotowywane na podstawie obserwacji nauczyciela.

Dr. Montessori rozumiała obserwację jako nawyk, który musi być rozwinięty dzięki praktyce. Rozumiała również, że celem obserwacji jest wspieranie rozwijającego się ducha dziecka; innymi słowy nauczyciel obserwuje dziecko i w sposób ciągły wprowadza zmiany w otoczeniu klasowym tak aby dzieci mogły zawsze zaspokajać swoje fazy sensoryczne. Jakość obserwacji do której musi dążyć nauczyciel Montessori to poziom intymności, ponieważ dopiero w tych chwilach możemy naprawdę poznać drugiego człowieka. Intymność wiąże się z namysłem, a ten musi zacząć się w nas samych. Montessori napisała:

„Nalegamy, aby nauczyciel przygotowywał się przez systematyczne studiowanie siebie samego, tak aby był w stanie wypełnić najgłębiej zakorzenione defekty, te, które w rzeczywistości zakłócają jego relację z dziećmi. Aby odkryć te podświadome niedoskonałości potrzebujemy szczególnej techniki. Musimy zobaczyć siebie takimi,, jakimi jesteśmy postrzegani przez innych”

Jak obserwować?

- Jest to fantastyczny temat, ponieważ obserwując, sięgasz do serca tego, co robiła Maria Montessori opracowując swoją metodę.

Dla mnie, osoby naturalnie aktywnej i rozmownej, najważniejszą częścią obserwacji jest siedzenie w ciszy. Nie potrafię naprawdę zauważyć, co robią dzieci, jeśli sama jestem czymś zajęta. Jeśli jesteś nauczycielką a klasę ktoś odwiedza i obserwuje, może poczuć się zaskoczony widząc jak siadasz na krześle w kącie klasy i nic nie robisz – tak to przynajmniej wygląda, ale tak naprawdę obserwujesz wszystko, co dzieje się w klasie. Warto mieć przy sobie notatnik, aby zapisywać swoje obserwacje. Dzieci mogą zwracać się do ciebie o pomoc w tym czasie, ale należy wcześniej nauczyć je, że jeśli jesteś w swoim "kąciku obserwacji" powinny najpierw poszukać pomocy u innego dziecka zanim zwrócą się do ciebie.

- Poniższe sugestie mogą być stosowane w otoczeniu domowym lub szkolnym, regularnie, lub podczas jednorazowej wizyty w szkole dziecka. Oto rzeczy, na które warto zwracać uwagę podczas obserwacji:
Obserwowanie jednego dziecka: Czy dziecko potrafi pracować samodzielnie? Jeśli nie, kto sugeruje mu, co wybrać – nauczyciel czy inne dziecko?

Czy przygotowuje się do pracy w odpowiedniej kolejności - najpierw dywanik lub

podkładka, potem materiały? Czy materiały używane są zgodnie ze swoim przeznaczeniem? Czy praca była kompletna, czy dziecko musiało udać się po materiały w inną część klasy? Czy dziecko porusza się w sposób celowy, czy jego ruchy są przypadkowe? Na jakim etapie rozwoju jest dziecko – czy pracuje nad opanowaniem materiału, czy też doskonalą swoją pracę nad nim?

Czy potrafi się skoncentrować i jak długo? Czy koncentracja jest przerywana przez to co się dzieje w klasie? Czy zakłócenie wynikało z wyboru miejsca w Sali – za blisko drzwi lub stolików do jedzenia? Czy inne dzieci lub nauczyciel chronią koncentrację dziecka? Czy dziecko potrafi odzyskać przerwana koncentrację?

Czy dziecko wykazuje troskę o otoczenie i jeśli tak, to, w jaki sposób?

Obserwowanie więcej niż jednego dziecka. Czy dzieci mają poczucie, że mogą pracować razem? Kto wybiera partnerów do pracy, dzieci czy nauczyciel?

W jaki sposób dzieci decydują, kto wykonuje, jaką część pracy? Czy dzielą pracę po równo czy jedno dziecko robi więcej niż drugie?

Czy widzisz przykłady dzieci współpracujących ze sobą? Czy widzisz dzieci rywalizujące ze sobą? Co stymuluje współpracę lub rywalizację?

Czy dzieci w klasie same znajdują źródło pomocy (książka, karta kontrolna, inne dziecko) czy też polegają na nauczycielu?

Czy któreś z dzieci wykazuje cechy przywódcze? W jaki sposób się one przejawiają?

Odpowiedzi na te pytania pomogą ci zrozumieć:

1. Jak najlepiej zorganizować miejsce do pracy i rozłożenie materiałów na półkach? Które prezentacje potrzebują odświeżenia – rozwijanie dywanika, branie materiałów z półek lub konkretne prezentacje prac wykonanych nieprawidłowo?
2. Które dzieci potrafią samodzielnie wybierać pracę a które muszą popracować nad tą umiejętnością?
3. Umiejętności społeczne, które muszą być nauczone lub udoskonalone: Współpraca, rozwiązywanie konfliktów, gotowość do pomocy, szacunek.
4. Czy dzieci rozumieją główny cel pracy i czy potrafią w sposób sensowny zapamiętać pracę po jej zakończeniu? ··W jakim stopniu dziecko rozwinęło samodzielność i jak możesz zachęcić je do większej samodzielności.

Na pewno zauważysz podczas obserwacji wiele innych rzeczy – pamiętaj, że obserwacja jest pierwszym krokiem w radzeniu sobie z ewentualnymi nieprawidłowymi zachowaniami w otoczeniu Montessori. Będzie ci łatwiej zauważyć co wymaga zmiany kiedy zaobserwujesz, co rzeczywiście się dzieje.

Bibliografia:

<http://www.montessoriforeveryone.com/blog>
<http://home.earthlink.net/~aletaledendecker/index.html>